

ПРО СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕКИ ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО

Наприкінці минулого року відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Бібліотека в сучасному інформаційному просторі: проблеми і перспективи» за участю провідних учених і фахівців із різних університетських бібліотек України. Серед важливих тенденцій у розвитку бібліотеки, як можна переконаватися, визначені наприкінці 2003 р. її стратегічні пріоритети залишаються ще більш актуальними. Саме тоді ми виходили з твердження про те, що університет має майбутнє, якщо функціонування його бібліотеки буде характеризуватися випереджувальним інноваційним розвитком з оперттям на світові тенденції в галузі інформаційного забезпечення. Унаслідок узагальнення матеріального стану, наявних фондів та комп'ютерних ресурсів бібліотеки, а також вивчення позитивного досвіду провідних бібліотек університетів різних країн (зокрема, Сан-Хосе, Гарвардського, Стенфордського, Балтиморського, Токійського, Афінського та інших університетів) були сформовані певні передумови реформування нашої бібліотеки. Зазначені передумови були стратегічними програмними випереджувальними засадами її розвитку на майбутнє.

Умовно було визначено два етапи модернізації бібліотеки: 2005–2025 рр. та 2026–2040 рр.

Етап 2005–2025 рр. передбачав, по-перше, побудову сучасної матеріальної бази, яка дала би змогу здійснювати випереджувальний характер її модернізації; по-друге, поступову заміну пріоритетів накопичення інформації, яка поєднувала би її збереження на паперових та електронних носіях. У цьому аспекті планувалося перетворення умов діяльності відповідних відділів, які повинні забезпечувати цей процес, тобто введення у штат бібліотеки фахівців із комп'ютерного забезпечення. Також ставилося завдання обладнання бібліотеки необхідним комп'ютерним, копіювальним та інтернетним обладнанням, створення умов для викладачів і студентів, отримання необхідних матеріалів як у паперовому варіанті, так і на електронних носіях. При цьому передбачалося започаткування суттєвого розширення доступу до фондів бібліотеки через мережу Інтернет.

Заключними стадіями цього етапу визначалися такі заходи: а) накопичення не тільки паперової інформації, а й інформації на електронних носіях, як текстів, так і певних відеофрагментів, які торкалися би насамперед наукових та освітніх, прогресивних, інноваційно-виробничих і соціальних здобутків у різних сферах діяльності з урахуванням профільності університету; б) входження бібліотеки в певні консорціуми з мож-

ливістю обміну та взаємного використання наявних фондів і ресурсів.

Другий етап – 2026–2040 рр. – був визначений нами як період модернізації та роботизації бібліотеки як певної глобальної і гібридної інформаційної бази, яка переважно буде надавати послуги в межах консорціуму споріднених вітчизняних бібліотек та бібліотек інших країн світу на віртуальному рівні, включно зі співпрацею з різними телекомпаніями, виставковими центрами, що постійно діють, музеями, які представляють свої онлайн-послуги у вигляді паперових, цифрових, візуальних, просторово-предметних здобутків та інших форм. У цей період функціонування такої бібліотеки поступово переходить до взаємодії користувача зі спеціальними роботами бібліотеки, які супроводжують його на всіх етапах пошуку затребуваної інформації, знайомства з нею, її обробки та узагальнення. При цьому нагальним має стати також поступове оновлення штатної структури фахівців бібліотеки. У цьому аспекті традиційно-класичні фахівці мають суттєво доповнюватися програмістами інформаційних баз та розробниками профільних роботів, інженерами супроводу й підтримки функціонування бібліотеки щодо задоволення потреб студентів, аспірантів, викладачів та інших користувачів. Зазначений етап може характеризуватися завершенням модернізації і технологізації діяльності бібліотеки у глобалізаційному аспекті, оскільки такі вірогідні роботи до того ж автоматично знімуть питання мовних перешкод (завдяки перекладу вибраної інформації для користувачів).

Такі етапи стратегічного розвитку бібліотеки були визначені нами на той час.

З огляду на наявні сьогодні ресурсні можливості вдалося фактично підійти до завершення першого етапу розвитку бібліотеки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Отримані в цей період здобутки дали змогу здійснити такі заходи:

- побудувати сучасну матеріальну базу з можливістю її випереджувального розвитку;
- забезпечити її необхідним комп'ютерним і копіювальним обладнанням;
- створити умови для накопичення інформації на потужних серверах бібліотеки;
- ввести до штату фахівців із комп'ютерного забезпечення;
- створити відкриті умови до доступу фондів бібліотеки завдяки мережі Інтернет;

– суттєво поповнити фонди бібліотеки не тільки на паперових, а й на цифрових ресурсах;

– створити за підтримки міжнародних партнерів перший «Міжуніверситетський консорціум онлайн» з обміну паперовою, цифровою та візуальною інформацією з низкою провідних вітчизняних і зарубіжних університетів світу (у 2005 р. був визнаний одним з найбільш інноваційних і передових в університетському просторі, однак, на жаль, через відсутність необхідних ресурсів зміг працювати лише 2 роки);

– укласти низку угод із бібліотеками України та отримати доступ до бібліотек інших країн за підтримки міжнародних проєктів щодо взаємного обміну інформацією;

– здійснити певні зміни у специфіці діяльності відділів бібліотеки з урахуванням активного впровадження цифрових технологій.

Нині в умовах глобалізаційних та інформаційних змін у світі виникають нові виклики стосовно оптимізації розвитку діяльності бібліотек. У цьому аспекті в найближчі роки можливе створення за участю бібліотеки та інших вірогідних партнерів спільних команд із побудови роботів з інформаційного забезпечення зі своєю спеціалізацією щодо надання доступу до різних ресурсів з урахуванням профільності університету.

До нових тенденцій розвитку бібліотеки університетського сьогодення варто віднести важливі дослідження вчених, присвячені вивченню історичної спад-

щини, переліку її фондів, які під час Другої світової війни були вивезені в інші країни, з метою їх повернення.

З огляду на сучасні реалії щодо поглиблення випереджувального розвитку бібліотеки стосовно завершення першого та входження у другий етап її модернізації нагальним є питання консолідації зусиль колективу бібліотеки та відділу нових інформаційних технологій університету, різних кафедр із підготовки міжнародного грантового проєкту на 3–5 років у співпраці з бібліотеками інших країн, а також виставковими центрами, що постійно діють, музеями, телекомпаніями, які зберігають і презентують свої онлайн-ресурси в галузі наукових, освітніх, культурних та інших досягнень. Такий проєкт може будуватися на моделі другого міжуніверситетського онлайн-консорціуму зі створення й упровадження роботизованих елементів штучного інтелекту в систему діяльності університетських бібліотек як певної інноваційної установи у глобальному інформаційному просторі, здатної до саморозвитку.

Чебикін Олексій,

*доктор психологічних наук,
академік Національної академії
педагогічних наук України,*

*професор Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*

ON THE STRATEGIC PRIORITIES OF THE LIBRARY DEVELOPMENT OF THE SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY NAMED AFTER K. D. USHYNKY

At the end of last year, the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference “Library in the Modern Information Space: Problems and Prospects” was held. It was attended by leading scholars and specialists from various university libraries of Ukraine. Among the important trends in the innovation development of the library, as can be seen, the strategic priorities identified at the end of 2003 remained even more relevant. It was then that we proceeded from the statement that the university has a future if the functioning of its library is characterized by advanced development based on global trends in the field of information support. As a result of generalizing the material condition, available funds and computer resources of the library, as well as studying the positive experience of leading university libraries in different countries (in particular, San Jose, Harvard, Stanford, Baltimore, Tokyo, Athens, and others) certain prerequisites for reforming our library were formed. These prerequisites became the strategic programmatic preconditions for its future development.

Two stages of library modernization were conditionally determined: 2005–2025 and 2026–2040.

The 2005–2025 stage envisaged, firstly, the construction of a modern material base, which would make it pos-

sible to implement the anticipatory nature of its modernization; secondly, the gradual replacement of priorities for the accumulation of information, which would combine its preservation on paper and electronic media. In this aspect, it was planned to transform the operating conditions of the relevant departments that should ensure this process, that is, the introduction of computer support specialists into the library staff. The task of equipping the library with the necessary computer, copying and Internet equipment, creating conditions for teachers and students, obtaining the necessary materials both in paper form and on electronic media was also set. At the same time, it was envisaged to start a significant expansion of access to the library’s funds via the Internet.

The following measures were defined as the final stages of this period: a) accumulation of not only paper information, but also information on electronic media, both texts and certain video fragments, which would primarily affect scientific and educational, progressive, innovative, industrial and social achievements in various spheres activities taking into account the profile of the university; b) entry of the library into certain consortia with the possibility of exchange and mutual use of existing funds and resources.

The second stage (2026–2040) was defined by us as the period of modernization and robotization of the library as a certain global and hybrid information base, which will mainly provide services within the consortium of related domestic libraries and libraries of other countries of the world on a virtual level, including cooperation with various television companies, permanent exhibition centers, museums that present their online services in the form of paper, digital, visual, spatial-object acquisitions and other forms. During this period, the functioning of such a library gradually transitions to the interaction of the user with the special works of the library, which accompany him at all stages of searching for the required information, familiarization with it, its processing and generalization. At the same time, the gradual renewal of the staff structure of library specialists should also become urgent. In this aspect, traditional-classical specialists should be significantly supplemented by programmers of information databases and developers of specialized robots, engineers of support and support of the functioning of the library in order to meet the needs of students, postgraduates, teachers and other users. The specified stage can be characterized by the completion of the modernization and technologization of the library's activities in the globalization aspect, since such probable works will also automatically remove the issue of language barriers (by translating selected information for users).

These were the stages of the library's strategic development that we defined at the time.

Considering the resources available today, it was actually possible to come to the completion of the first stage of development of the library of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky.

The gains made during this period made it possible to carry out the following measures:

- to build a modern material base with the possibility of its anticipatory development;
- to provide it with the necessary computer and copying equipment;
- to create conditions for the accumulation of information on powerful library servers;
- to introduce computer support specialists to the staff;
- to create open conditions for access to library funds thanks to the Internet;
- to significantly replenish the library's funds not only on paper, but also on digital resources;
- to create, with the support of international partners, the first "Online Interuniversity Consortium" for the exchange of paper, digital and visual information with a

number of leading domestic and foreign universities of the world (in 2005, it was recognized as one of the most innovative and advanced in the university space, but, unfortunately, due to lack of necessary resources was able to work for only 2 years);

- to conclude a number of agreements with libraries of Ukraine and gain access to libraries of other countries with the support of international projects on mutual exchange of information;

- to make certain changes in the specifics of the activities of the library departments, taking into account the active implementation of digital technologies.

At present, in the context of globalization and information changes in the world, new challenges arise to optimize the development of libraries. In this aspect, it is possible in the coming years to create joint teams with the participation of the library and other likely partners to build information support robots with their own specialization in providing access to various resources, taking into account their university profile.

Among the new trends in the development of the university library today, important research by scientists dedicated to the study of historical heritage, the list of its funds, which were exported to other countries during the Second World War, with the aim of their return, should be included.

In view of the current realities regarding the deepening of the anticipatory development of the library in relation to the completion of the first and entering the second stage of its modernization, the issue of consolidating the efforts of the library team and the department of new information technologies of the university, various departments on the preparation of an international grant project for 3–5 years in cooperation with libraries is urgent of other countries, as well as permanent exhibition centers, museums, television companies that store and present their online resources in the field of scientific, educational, cultural and other achievements. Such a project can be built on the model of the second inter-university online consortium for the creation and implementation of robotic elements of artificial intelligence in the system of activities of university libraries as a certain innovative institution in the global information space, capable of self-development.

Chebykin Oleksii,

Doctor of Psychology,

Academician of the National Academy

of Pedagogical Sciences of Ukraine,

Professor at the South Ukrainian National

Pedagogical University named after K. D. Ushynsky